

Haapajärven bioöljyjälöstamon toteutettavuustarkastelu ja ympäristöystävällisien puunsuoja-aineiden jalostusmahdollisuuksien selvitys / EAKR

MYRS 17.08.2021 § 129

18/00.02.05/2021

Asian esittely

Vastuuviranomainen: Pohjois-Pohjanmaan liitto

Tavoiteohjelma: Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma.

Toimintalinja ja hallinnonala: TL 1 ja TEM

Erityistavoite: 12.1

Hakemusnumero: 309988

Hakija: Nivala-Haapajärven seutu NIHAK ry

Toteutusaika: 1.10.2021 – 30.6.2023

Toteuttamisalue: Nivala-Haapajärven seutukunta

Hankekuvaus (tarve, tavoitteet, toimenpiteet):

Nivala-Haapajärven seudun kehittämisorganisaatio NIHAK ry:llä on ollut meneillään esiselvityshanke, jossa on tehty Haapajärvelle sijoittuvan biojalostetuotannon arvoketjuanalyysi ja alueen pk-yritysten sitouttaminen. Hanke päättyy syyskuussa 2021. Aluetalouden näkökulmasta tehtävässä arvoketjuanalyysissä on kuvattu ja arvioitu laitoshanketta, jossa tavoitteena on bioöljyn tuotanto puubiomassasta (hakkuu- ja korjuutähteet, sahauksen sivutuotteet, energiapuun tyyppinen biomassa) ja siihen liittyvä korkean jalostusasteen biotuotteiden valmistus puun uuteaineista. Kyseessä on ollut ensivaiheen tiedonhankinta ja kartoitus, joka on lähtenyt liikkeelle potentiaalisten jalostamoteknologioiden kartoituksesta ja teknologioiden kypsyytasoista sekä kaupallisten pilottien tilanteista maailmalta.

Esiselvityksen perusteella on löytynyt alueen mittakaavaan erittäin hyvin sopiva biojalostamokonsepti sekä mahdolliset pääteknologiatoimittajat. Pääprosessin teknologia on jo kaupallista. Myös investoinnin kannattavuutta on alustavasti tutkittu. Hankkeessa on selvitetty biojalostamon mahdollista tuotemarkkinaa, tuotteiden

markkinamahdollisuuksia sekä raaka-aineiden saatavuutta. Laitos tuottaisi bioöljyä puubiomassasta, eli esimerkiksi hakkuu- ja korjuutähteistä tai sahojen sivutuotteista. Bioöljyn avulla voidaan eri tavoin korvata fossiilisia polttoaineita ja kysyntää on myös sen jalostamisella liikennekäyttöön. Toimijoilla on tahtotilaa ja kiinnostusta suunnitella asiaa eteenpäin. Haapajärvellä on erittäin hyvä synerginen toimintaympäristö puunjalostusteollisuuden yhteydessä, jolloin raaka-aineen saatavuus on luontaisesti varmistettu. Bioöljyn tuotanto ja käyttö on kestävä, tehokasta ja vähäpäästöistä.

Arvoketjuanalyysistä voidaan siirtyä suoraan konkreettiseen arvoketjun rakentamiseen. Toteutettavuustarkastelussa on päästävä seuraavaan vaiheeseen, jossa potentiaalisinta laitospäätöstä sovitetaan konkreettisemmin paikalliseen toimintaympäristöön. Tähän liittyvät olennaisesti mm. sijaintipaikkavaihtoehdot, ympäristönäkökulmat ja ilmastovaikutuksien arviointi. Erityisesti suunnittelussa on huomioitava mahdollisuudet bioöljyn jatkojalostamiseen alueella (esiselvityshankkeessa on tunnistettu potentiaalisia jatkojalostus vaihtoehtoja/ teknologioita ja toimijoita). Lähialueen puutuoteteollisuus voisi hyödyntää mm. uusiutuvia puunsuoja-aineita, joita voidaan valmistaa bioöljystä. Tällöin paikallisessa arvoketjussa aukenee täysin uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä olemassa oleville yrityksille, että uusille yrityksille tai sijoittautumiseen alueelle (invest in näkökulma).

Hankkeen taustalla on looginen pidempi jatkumo: NIHAK ry ja Haapajärven kaupunki ovat aiemmin selvittäneet edellytyksiä Haapajärvellä sijoittuvalle biotuotetehtaalalle. Aiemmin toteutettavuusselvityksen kohteena olleen isomman laitospäätöksen (päätuotteenaan havusellua tuottavan laitoksen) vesitaloutteen liittyi kuitenkin merkittäviä haasteita ympäristön näkökulmasta. Lopputuote- ja raaka-ainemarkkinoiden kehitys sekä laitospäätöseen ja laitospaikkaan liittyvät tekijät näyttivät kuitenkin hankkeelle suotuisilta. Tämän seurauksena käynnistettiin meneillään oleva esiselvitys, jossa selvitettiin soveltuvaa pienemmän mittakaavan laitospäätöstä ja teknologiaa (pienen mittakaavan laitoksista oli huonosti tietoa saatavilla, verrattuna isoihin biojalostamospäätöksiin). Tämän selvitystyön tulosten pohjalta on perusteltua jatkaa alueelle sopivan biojalostamokäytön eteenpäin viemistä.

Hankkeen tavoitteena on siis viedä biojalostamo käsitteeltään konkreettiseen vaiheeseen, jossa on mahdollista sitouttaa investorit ja käynnistää ympäristöluvan hakeminen. Hankkeen tavoitteena on biojalostamon suunnittelun rinnalla tuottaa tietoa ja valmistella sekä sitouttaa yritysverkostoa bioöljyn jatkojalostusmahdollisuuksiin, joista ensimmäisenä suunnitellaan puunsuoja-aineiden valmistus.

Hankkeessa selvitetään ja kuvataan:

- Laitoksen sijaintipaikkavaihtoehdot ja näiden toteutettavuusarviot (yhteissuunnittelu Väyläviraston hanke (uuden raakapuun kuormausalueen suunnittelu) huomioiden ja jatkojalostusvaihtoehdot)
- Logistiikka-, ympäristö- ja ilmastovaikutukset (huomioiden myös jatkojalostusvaihtoehtoja)
- Jatkojalostukseen tähtäävän arvoketjun rakentaminen (toimijoiden ja teknologioiden kartoitus)

Hankkeen lopputulosta käytetään mm. lähtötietona liiketoiminnan ja laitoksen tarkemmassa suunnittelussa sekä laitosinvestoinnin ja rahoituksen vaatimissa hallinnollisissa prosesseissa (mm. luvitus)

Kokonaiskustannusarvio (€):

Henkilöstökustannukset: 140 175

Ostopalvelut: 166 183

Matkakustannukset:

Kone- ja laitehankinnat:

Välilliset kustannukset: 33 642

Kustannukset yhteensä: 340 000

Kokonaisrahoitussuunnitelma (€):

Haettu EAKR- ja valtion rahoitus: 272 000

Kuntien rahoitus: 68 000

Muu julkinen rahoitus:

Yksityinen rahoitus:

Rahoitus yhteensä: 340 000

Hankearviointi, pisteet: 44/80 p.

Maakuntaohjelman toimintalinja: KT 1 A.

Valmistelija: Heikki Laukkanen, 050-918 0035

Eesitys

Pohjois-Pohjanmaan liitto esittää:

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö puoltaa hanketta rahoitettavaksi Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmasta ehdolla, että työ- ja elinkeinoministeriö osoittaa REACT-EU myöntämisvaltuutta riittävästi Pohjois-Pohjanmaan liitolle.

Päätösesityksen perustelut:

Hanke tukee Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmaa ”Pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta” -tavoitteen osalta (erityistavoite 12.1). Ohjelma-asiakirjan mukaisesti hankkeessa kehitetään ja uudistetaan liiketoimintamalleja ja –prosesseja, palveluja ja tuotteita ja/tai pyritään tavoittamaan uusia asiakasryhmiä. Lisäksi hanke tukee vähähiilisten ja kiertotaloutta edistävien liiketoimintojen ja prosessien kehittämistä. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet ovat linjassa Pohjois-Pohjanmaan ilmastotyön ensimmäisen kärkiteeman kanssa ”Älykäs bio- ja kiertotalous toimii ilmastotyön perustana” (Pohjois-Pohjanmaan Ilmastotiekartta 2021–2030). Hanke on Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2018–2021 mukainen erityisesti kehittämissuunnan 1 ja painopisteen A. osalta (Menestyvän yritystoiminnan ja kasvavan kansainvälisen kilpailukyyn Pohjois-Pohjanmaa).

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.